

№14 Тәжібриелік сабақ

Ішек-қарын тоғышарларын
зерттеу тарихы

Сабақтың мақсаты: ішек-қарын тоғышарларын зерттеу тарихымен танысу.

Тапсымалар: ішек-қарын тоғышарларын зерттеу тарихымен таныс.

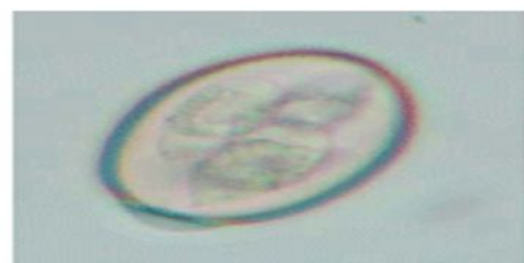
Сабақ мазмұны: Жануарлардың іше-қарын жолдарында 150-ден аса тоғышар кездеседі,соның бірі эймериялар.

- Қазіргі кезде жіктеу бойынша эймериялар *Apicomplexa* Levine, 1970 типіне *Sporozoa* Leuckart, 1879 класына *Coccidia* Lueckart, 1879 клас тармағына *Eucoccidiida* Leger, Dudosed, 1910 тұқымдасына *Eimeria* Schneider, 1875 туысына жатады. Осыдан қазіргі кездегі үйлестірілген инвазиялық аурулардың номенклатурасына сәйкес, біздің зерттеп отырған ауруды **эмейроз** дейді.

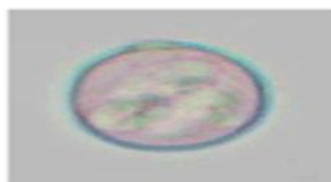
- Қойдан Қазақстанда ең алғаш эймерияны Батыс-Қазақстан облысынан Д.Н.Засухин 1930 және В.Л.Якимов 1931, Қостанай облысынан П.С.Иванова-Гобзем 1935 тапқан

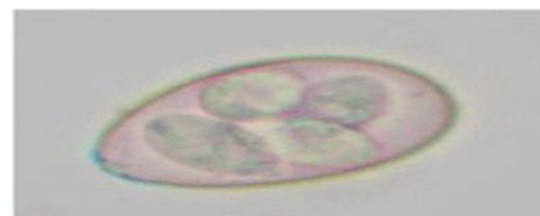
- Қазақстанда жануарлардың кокцидияларын жоспарлы түрде зерттеуді Алматы зоотехникалық мал дәрігерлік институтының профессоры Н.П.Орловтың басшылығымен жүргізілді. Оның ізбасары Ф.Х.Мусина С.К.Сваебаев және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі зоология институтының профессоры С.М.Пактың ізбасары О.Беркінбай қойлардан 8 түрлі эмерияны тапты: *Eimeria ahsata*, *E. crandallii*, *E. faurei*, *E. granuloosa*, *E. ovina*, *E. ovinoidealis*, *E. pallida*, *E. parva*.

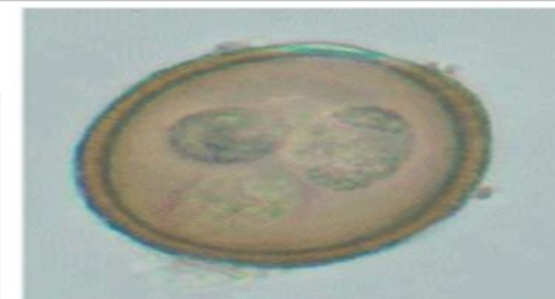
E. ahsata

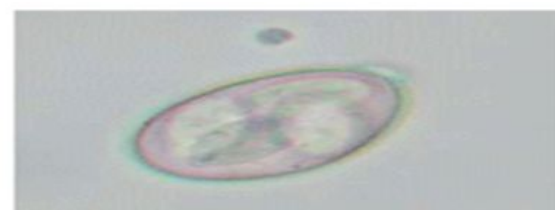
E. crandallii

E. faurei

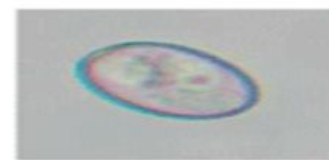
E. intricata

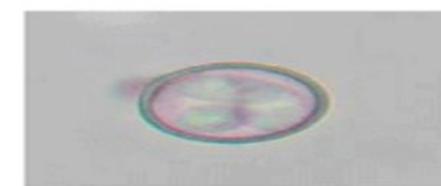
E. ovina

E. ovinoidealis/caprovina

E. pallida

E. parva

28 μ m

Figura 2. Oito espécies de *Eimeria* identificadas em fezes de cordeiros lactentes, naturalmente infectados, criados em sistema semi-intensivo no Norte de Minas Gerais entre abril a julho de 2005.

- *Eimeria ahsata*-на алғаш рет қойдан АҚШ-да R.F.Honess 1942 ж тапқан, елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан қойларында тіркелген.

E. ahsata

- *Eimeria crandallis*-ны алғаш рет қойдан АҚШ-да R.F.Honess тіркеген , елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелген.

E. crandallis

- *Eimeria faurie*-ны қойдан алғаш рет Францияда G.Moussu, G.Morotel 1901-1902 ж тіркеген, елімізде бұл эймерия Алматы, Ақмола, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Оңтүстік ,Солтүстік және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелеген.

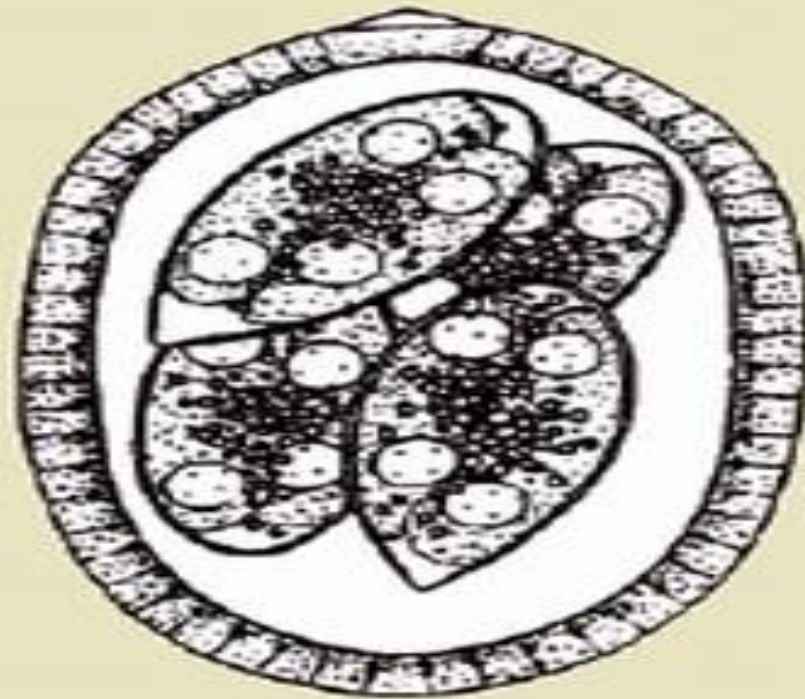
E. faurei

- *Eimeria granulosa*-ны қойдан алғаш рет АҚШ-нан J.R.Christensen тіркеген елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қарағанды, Шығыс Қазақстан қойларында тіркелген

- *Eimeria intricata*-ны қойдан алғаш рет Германиядан А. Spiegl тіркеген. Елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелеген.

E. intricata

- *Eimeria ovina*-на қойдан алғаш рет 1909 жылы А.Мартин Франциядан көрген. Елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелеген.

E. parva

- *Eimeria ovinoidalis*-ты қойдан алғаш рет Түркменстаннан 1930 жылы П.Г.Козлов тіркеген, елімізде бұл эймерия Алматы, Ақмола, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанда, Оңтүстік және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелеген.

E. ovinoidalis

- *Eimeria parva*-ны алғаш рет қойдан S.Kotlan, J.Mocsy, T.Vajda Вергияда тіркеген. Елімізде бұл эймерия Алматы, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қостанай, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан қойларында тіркелеген.

E. parva

- **Бақылау сұрағы:**

Ішек-қарын тоғышарларын зерттегендер кім?

- **Пайдаланған әдебиет.**

Беркинбай О. Паразитоценозы и смешанные инвазии овец/
Монография.-Алматы, 2013.